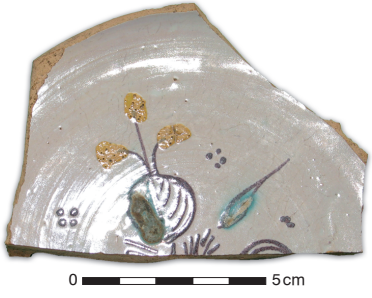
ŽVALGOMIEJI TYRIMAI TILTO G. 3 ŽAGARĖJE

Ernestas VASILIAUSKAS

Archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų metu Žagarėje (Joniškio r.), Tilto g. 3, pradžioje buvo iškasti 2 šurfai (bendras 4 m^2 plotas), po to fiksuota kasama 21 m ilgio ir iki 1 m pločio trasa. Iš viso ištirtas bendras 23 m^2 plotas.

70–90 cm gylyje atsidengė XVIII a. antrąja puse – XIX a. pirmąja puse datuojami kultūriniai sluoksniai su iki šiol mažai pažįstamais to laikotarpio radiniais: tradicine krašto (redukcine) (kakleliai profiliuoti, viena šukė dekoruota 2 bangelių ornamentu, atloštu kakleliu) ir oksidacine glazūruota (didelę jų dalį sudaro lėkštės (1 pav.) ir dubenėliai) ir neglazūruota (dalį jos sudaro lėkštės, buitiniai puodai, kurių kakleliai tiesūs, nežymiai atlošti) keramika, karnizinio koklio fragmentu, nenustatyta moneta, gyvūnų kaulais. Retas ir įdomus radinys yra balto porceliano (išorėje dengto mėlyna spalva) pypkės galvutė (2 pav.). Šiame sluoksnyje taip pat rasta pavienių XVII a. radinių – dubeninio ir puodyninių koklių fragmentų.

Tyrinėtoje trasoje rastos 4 duobės. Kv. 11,2–12,2 m, 50–60 cm gylyje išryškėjo *duobė 1.* Jos turinį sudarė juodos žemės maišytos su žvyru. Duobės kontūrai įžemyje išryškėjo 1,1 m gylyje. Ji buvo 90 cm skersmens ir 1,3–1,4 m gylio nuo dabartinio žemės paviršiaus. Kv. 12,8–13,8 m, 70–75 cm gylyje išryškėjo *duobė 2* su juoda žeme. Duobės kontūrai įžemyje išryškėjo 1,1 m gylyje. Ji buvo 90 cm skersmens ir 1,4 m gylio nuo dabartinio žemės paviršiaus. Joje surinkta XVIII a. antrosios pusės – XIX a. pirmosios pusės keramikos. Kv. 17,5–18,7 m, 56–70 cm gylyje išryškėjo *duobė 3,* kurios turinį sudarė juodos žemės. Duobės kontūrai įžemyje išryškėjo 1,1 m gylyje. Ji buvo 1 m skersmens ir 1,4–1,5 m gylio nuo dabartinio žemės paviršiaus. Duobėje surinkta XVIII a. antrosios pusės – XIX a. pirmosios pusės keramikos, puodyninio koklio fragmentas. Kv. 19,4–21 m 80 cm gylyje išryškėjo *duobė 4*. Jos turinį sudarė juodos žemės. Duobės kontūrai įžemyje išryškėjo 1,1 m gylyje. Ji buvo 1,3 m skersmens ir 1,3–1,4 m gylio nuo dabartinio žemės

1 pav. Glazūruotos XVIII a. pabaigos – XIX a. pradžios lėkštės dalis. *E. Vasiliausko nuotr.*
Fig. 1. Part of a glazed plate from the late 18th – early 19th century.

2 pav. XVIII a. pabaigos – XIX a. pradžios porceliano pypkės dalis. *E. Vasiliausko nuotr.*
Fig. 2. Part of a porcelain pipe from the late 18th – early 19th century.

3 pav. Atidengti XVIII a. pabaigos – XIX a. pradžios pastato pamatai šurfe 1.
E. Vasiliausko nuotr.
Fig. 3. Foundation of a building from the late 18th – early 19th century that was unearthed in test pit 1.

paviršiaus. Joje surinkta XVIII a. antrosios pusės – XIX a. pirmosios pusės žiestos keramikos, rasta porcelianinė pypkės galvutė.

Šurfe 2, 1,2–1,34 m gylyje, įžemyje – dolomite – atsidengė iš 13x14, 8x9, 15x19, 13x25 cm dydžio akmenų krauti pamatai. Jie ėjo Š–P kryptimi, buvo 70 cm pločio (3 pav.). Virš jų buvo sutręšusio medžio liekanos, rasta keletas XVII a. (?) – XVIII a. tradicinės krašto (redukcinės) keramikos šukių, degėsių, angliukų. Pamatai pagal stratigrafiją turėtų būti datuojami XVIII a. pabaiga – XIX a. pradžia.

2006 m. tyrinėjimai suteikė papildomų duomenų apie Naujosios Žagarės dabartinės Tilto gatvės užstatymą. Tyrinėjamas plotas yra prie senojo kelio iš Naujosios Žagarės turgaus aikštės link Kruopių, Akmenės, Vegerių. Remiantis tyrinėjimų išvadomis galima teigti, kad šioje aikštės dalyje retas užstatymas buvo jau XVII a. Kultūriniai sluoksniai intensyviau pradėjo formuotis XVIII a. antrojoje pusėje – XIX a. pirmojoje pusėje. Tačiau ir šio laikotarpio radinių surinkta labai nedaug.

2005 m. vasarą „Versmės“ leidyklos organizuotos kraštotyros ekspedicijos metu buvo surinkti atsitiktiniai archeologiniai radiniai: tradicinė krašto (redukcinė) ir oksidacinė keramika (rastos 2 trikojų kojelės), frontalių, dubeninių, puodyninių koklių fragmentai, XIX a. Kionigsbergo ir 1926 m. Joniškio muitinės švininės plombos iš sklypo P. Cvirkos g. 43 gyventojų. Šie radiniai papildo duomenis apie Senosios Žagarės tuometinės Turgaus aikštės užstatymą XVII a.

Radiniai perduoti saugoti JIKM.

THE FIELD EVALUATION AT TILTO ST. 3 IN ŽAGARĖ

An area of 23 m^2 was excavated at Tilto St. 3 in Žagarė (Joniškis Dist.) during an evaluation there. Cultural layers from the 2nd half of the 18th – 1st half of the 19th century were unearthed at a depth of 70–90 cm and contained contemporary finds that have so far been little known: traditional local (reduction) and oxidation glazed (Fig. 1) and unglazed pottery, a cornice stove tile sherd, an undetermined coin, animal bones, and a white porcelain (covered with blue on the outside) pipe bowl (Fig. 2). Isolated 17th century finds were found in this layer: shallow and deep ‘pot-shaped’ stove tile (*Topfkachel*) sherds. In test pit 2, a foundation built of stones in the late 18th – early 19th century was unearthed in the sterile soil, namely dolomite (Fig. 3).